

Naturvärdesbedömning inför Detaljplan för särskilt boende och gymnasieskola vid Utängarna i Göteborg

Handläggare: Joakim Mathiasson, ekolog, Mark och miljö

Fastigheten besöktes 2025-04-02.

Uppdraget och dess förutsättningar

Detaljplanen för särskilt boende och gymnasieskola vid Utängarna i Göteborg har ett syfte att bygga tillfälliga, alternativa boenden för personer utanför den reguljära bostadsmarknaden på fastigheten Tuve 89:1. För att täcka upp framtida behov provas även anpassad gymnasieskola på området. Enligt, nuvarande plankarta (Bild 1) planeras hela området om till kvartersmark, var all befintlig natur tas i anspråk. I arbetet med detaljplanen har en bedömning av naturvärden och behov av en naturvärdesinventering (NVI) efterlysts. I egenskap av detta har ekolog Joakim Mathiasson på Exploateringsförvaltningen förundersökt och besökt området i fråga för att beskriva naturvärden i och omkring planområdet, samt bedöma behov av en naturvärdesinventering (NVI).

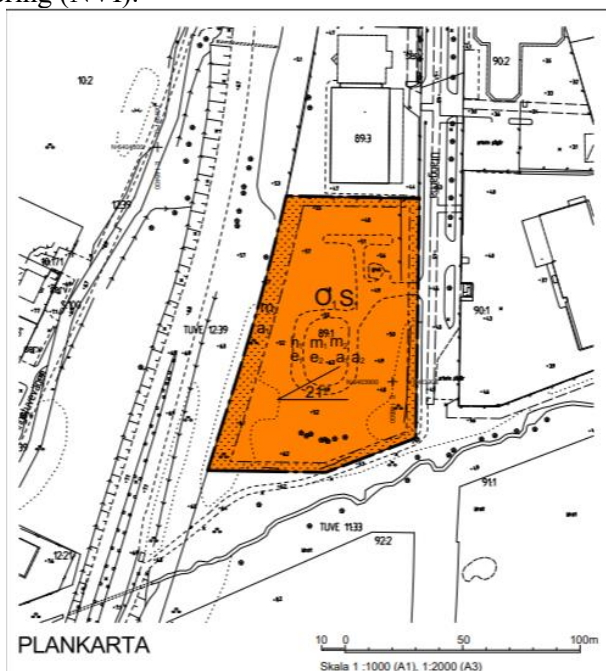

Bild 1: Plankarta tagen från samrådshandlingar från 2024-10-28 för Detaljplan för särskilt boende och gymnasieskola vid Utängarna inomstadsdelen Tuve i Göteborg

Förundersökning:

Historiken i planområdet går att tyda från gamla flygbilder. Hela planområdet har troligtvis under många årtionden varit jordbruksmark. Sedan mot 90-talet har området omvandlats till vad som kan tolkas som kultiverad betesmark. Mellan 2006 och 2008 bebyggdes platsen med fem byggnader, som sedan rivits 2022. Under denna tid har närområdet bebyggts med industri och en golfbana.

Tidigare data över naturvärden i och omkring planområdet har undersökts. Ca 80 meter väster om planområdet, förbi industriområdet, ligger Hökälla våtmarkspark med ett varierande landskap av strandängar, vasstränder, åkerholmar och våtmarker. Här häckar över 100 olika fågelarter som har krav på öppna landskap, våtmarksytor, buskage och hålträd. Här finns även tre arter av fladdermöss som utnyttjar de insektsrika markerna. En rik trollslände-lokal återfinns, samt hotade vattenväxter som knölnate (en av Göteborgs ansvarsarter) och spetsnate i Kvillebäcken som rinner igenom våtmarksparken.

Precis söder om planområdet rinner Hinnerbäcken med en kantzon på 20 meter som sträcker sig in i planområdet (Bild 2). Hinnerbäcken är en naturlig bäck med kringliggande gamla alar och pilar, samt ett uppluckrat buskskikt med fläder, hallon, havtorn och korneller, däribland den invasiva ryska kornellen. Naturvårdande arbete har sen tidigare utförts i denna bäck, som tex att tillföra natursten och grus, samt byta ut problematiska vägtrummor. Fynd från artportalen visar att Hinnerbäcken hyser vandrande öring och en inventering av Sportfiskarna visar att sträckan av Hinnerbäcken nära planområdet är en möjlig tillräckligt god uppväxt miljö, samt ett olämpligt till möjligt lek område för öring. Andra fynd från artportalen visar att arter kopplade till vattendrag som forsärla, strömstare, vattennäbbmus och trubbig blåsnäcka har observerats här.

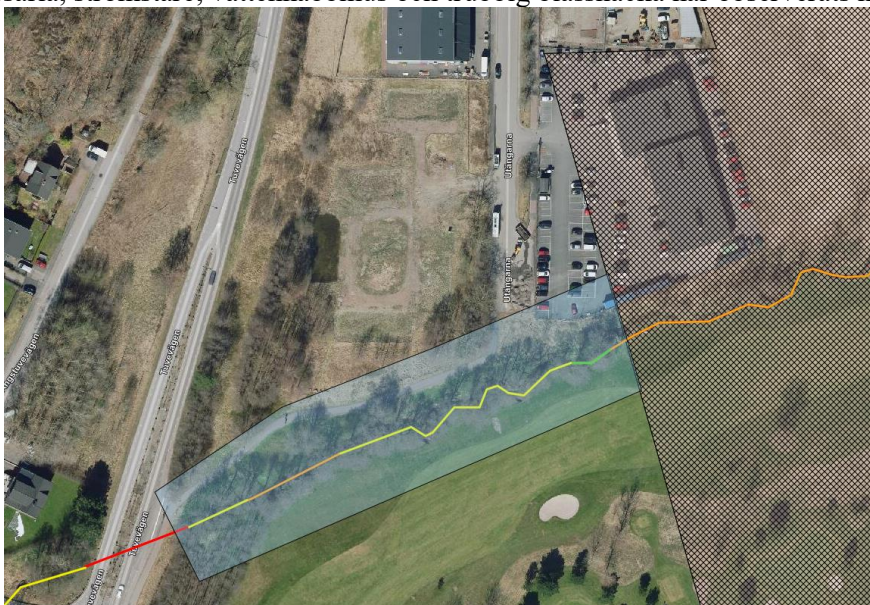

Bild 2: Områden med naturvärden vid planen. Färgglad linje är Hinnerbäcken, ljusblått område är ungefärligt ritad 20 m bredd strandzon för Hinnerbäcken och rutigt är en övergripande utpekning av viktigt rast, övervintrings och häckningsområde för fåglar.

Inom planområdet har triviala kärlväxter som hästhov, äkta johannseört, norsk fingerört, taggsallat och skräppor sp observerats via artportalen. Här har även främmande arter som indisk fingerört, armenisk pärlhyacint och sommarsnäcklocka observerats.

Beskrivning av området efter platsbesök:

Södra delar av planområdet är del av en strandkant med skyddande, yngre träd av arter som al, knäckepil och björk med ett delvis uppluckrat buskskikt (fläder, hallon, gullkornell) delad av en gångväg (Bild 3). Utanför planområdet, precis intill Hinnerbäcken, växer gamla alar och knäckepilar med grova stammar, samt ett luckigt buskskikt (Bild 4). Detta är den naturmiljö i planområdet som är av högst värde och ger en mer skyddad miljö åt fåglar, fiskar, insekter, däggdjur och kärlväxter som är knutna till bäcken. Vid besöket märktes att fågelaktivitet och fågelsång var starkt förekommande vid bäcken och dess strandkant. Här noterades blåmes, talgoxe, stare, bofink, duva, skata, björktrast, gransångare, koltrast och gärdsmyg vid besöket (detta är dock utanför

inventeringsperiod för fåglar). Dock är gullkornell en främmande art som delvis tagit över buskskiktet vid Hinnerbäckens strandkant.

Bild 3: Del av 20 m strandkant med yngre träd och buskage, delad av gångbana.

Bild 4: Hinnerbäcken med äldre alar och lite buskage

Längre norrut i planområdet finns en öppen, starkt mänskligt påverkad mark med karaktärer av grusplan blandat med kultiverad gräsmark och efterlämnade hål efter husen som stått här tidigare (Bild 5). Här har det slängts mycket skräp av olika slag från små förpackningar upp till en övergiven moped.

Denna öppna gräs/grus-tytan är så påverkad av tidigare mänsklig aktivitet att endast triviala växter hittades här som svalört, gräshakmossa, brännsässlör, tussilago, humleblomster, vass, knapptåg, tuvtåtel, åkertistel och äkta johannesört. Även om besöket gjordes utanför inventeringsperiod för kärlväxter på gräsmarker, så talar områdets kultiverade och byggda historia att endast triviala örter växer här. Men många av dessa växter är blommande örter som tillsammans med björkar och pilar i planområdet utgör födosöks möjligheter och värdväxter för pollinerande insekter i närområdet. Detta i sin tur ger födosöksmöjligheter för fåglar.

Bild 5: Kultiverad gräsmark blandat med grusplan och efterlämnade husgrunds hål.

Längst norrut finns ett lite fuktigare parti med vass och några yngre björkar (Bild 6) och vad som blivit en liten provisorisk vattensamling i en av de efterlämnade grunderna från de rivna husen. Vasspartiet var förhållande visst torrt och hade ingen ytligt vatten vid besöket. Avsaknad av ytligt vatten gör området oattraktivt för trollsländor, mygg och

andra insekter kopplade till vatten. Här förväntas då inte heller fåglar som häckar i vass finna goda häckningsmöjligheter. Likaså kan inga ovanliga vattenväxter som knölnate trivas när det inte finns permanent vatten och ingen direkt koppling till vattendrag.

Både väst och öst om denna öppnare mark finns två diken där igenväxande al, sälg, knäckepeil och björk kommit upp (Bild 7). Träden runt dessa diken är utifrån ortofoton, högst 55 år gamla, men medelådern är nog runt 40 år. Inga skyddsvärda strukturer som tex hål, döda genar, djup bark eller uppflikad bark kunde observeras på något träd inom planområdet. Likaså noterades inga hotade kryptogamer på träden. Denna uppluckrade miljö skulle potentiellt vara häckningsträd för fåglar som häckar nära människor, men sådana fåglar har sällan problem att hitta nya häckningsplatser. Här fanns inte heller några hålträd för hålhäckande fåglar.

Bild 6: Fuktigare vassområde med yngre björkar

Bild 7: Det västra diket med några igenväxande alar och björkar.

I själva planområdet hittades inga särskilt skyddsvärda träd. Värdeelement som tex rishögar, stenrösen eller död ved hittades inte heller. Inga strukturer som uppfyller kraven för generellt biotopskydd upptäcktes. De diken som hittats i planområdet omfattas inte heller av biotopskyddet för att ingen av dem ligger i anslutning till ett område som används som betesmark eller åker.

Känslighet för byggnation, rekommenderade skyddsåtgärder och behov av NVI

Sammanfattningsvis finns det inga höga naturvärden i planområdet.

Gräsmarken/grusplanen är starkt påverkade av mänsklig aktivitet, därtill hör högst troligtvis inga ovanliga gräsmarkarter. Men det kommer förloras en del björkar, knäckepeilar och blommande örter som gör att pollinerande insekter i närområdet får sämre födosöks miljöer och mindre värdväxter. Detta i sin tur gör även planområdet till en sämre födosöksmiljö för småfåglar. För att minimera skadan av födosök för insekter och fåglar försämrar och för att bevara Hinnerbäckens nuvarande naturvärden, så bör en 20 meters kantzon från Hinnerbäcken skyddas och lämnas oexploaterad i planen. Planen bör skrivas om så att bebyggelse och anspråkstagande av mark inte sker inom 20 meter av bäcken. Göteborgs Stads översiktsplan har även specificerat inriktningar på att lämna 20 m breda kantzoner här i mellanstaden. Det rekommenderas även att kompensera förlusten av träd, buskar och örter i planområdet genom att gräva bort de invasiva gullkorneller som växer i strandkanten och ersätta dem med inhemska blommande buskar som tex slån, fläder eller hägg. Därtill bör även dagvattenlösningar kopplade till planen ta hänsyn till naturvärdena i Hinnerbäcken.

Angående ovanliga vattenväxter som knölnaten, så bedöms denna art inte påverkas negativt av planen pga att Kvillebäcken är för långt bort för att påverkas betydande. I Hinnerbäcken har inte knölnate observerat och det bedöms inte heller återfinnas knölnate i bäcken pga dess skuggiga miljö. Knölnate trivs i öppnare vattendrag.

Främmande och invasiva arter som rapporterats i området bör också hanteras varsamt i planarbetet. Ett till besök under sommaren är nödvändigt för att få en full koll på vilka arter som finns och hur stora deras bestånd är.

Slutligen angående behov av NVI. En NVI bedöms inte kunna medföra mer betydande kunskap än vad som ges ur denna naturvärdesbedömning. Fördjupad inventering av tex fåglar, fladdermöss, insekter mm bedöms inte heller vara nödvändig med tanke på de naturvärden som funnits.